

februari 2024, jaargang 65 nummer 2

nieuwsbrief

Even stilstaan bij het begin van een nieuw jaar.....

Beste Groei & Bloeiërs,

We hebben het jaar 2023 afgesloten met een fantastische kerstworkshop, waarbij we heel veel deelnemers mochten verwelkomen. Het was mooi om te zien hoe bergen vol kerstgroen, bessen en bloemen langzaam veranderden in sfeervolle kerststukken. Om het geheel extra feestelijk te maken werden er op subtiële manier nog wat lichtjes aan toegevoegd. In heel wat Brabantse huiskamers heeft deze kerst een prachtig Groei & Bloei kerststuk staan pronken!

Het jaar 2024 zijn we begonnen met een bijzondere lezing op zondagmiddag 14 januari. We werden verrast met een grote opkomst! Helen Otting hield een interessante lezing met als titel "thee uit eigen tuin". Er werd twee keer thee geschonken met een verschillende kruidensmaak. Compleet met slagroomsoesje en een heerlijke bonbon was er bijna sprake van een mini "high tea". Dat de lezing veel leden aansprak bleek wel uit de grote belangstelling bij de verkoop van de diverse theesoorten.

Landelijk gezien zijn er grote ontwikkelingen geweest afgelopen jaar. Er zijn diverse bestuurswisselingen geweest, maar nu is het bestuur weer op volle sterkte. Verder in de nieuwsbrief leest u meer hier over.

Het bestuur is nu druk met de voorbereidingen voor de **Algemene Leden Vergadering** op woensdag 21 februari.

Vanwege de carnavalsvakantie is Curio begin februari gesloten en daarom is de datum wat later dan gebruikelijk.

Deze vergadering zullen we afscheid nemen van Wijnand Romijn. Naast algemene secretariaatswerkzaamheden, verricht Wijnand ieder jaar veel werk bij de voorbereiding van de ALV en steekt hij heel wat uurtjes in het samenstellen van het programmaboekje.

Met het vertrek van Wijnand zal het bestuur uit nog vier personen bestaan en dat is echt te weinig voor het vele werk dat verricht moet worden.

Maar.....het goede nieuws is, dat we op dit moment contact hebben met enkele leden die aangegeven hebben belangstelling te hebben voor een bestuursfunctie.

Zij oriënteren zich komende weken op taken en werkzaamheden die horen bij het bestuurswerk.

Wie weet kunnen we bij de komende ALV zomaar 1 of 2 nieuwe kandidaat-bestuursleden aan u voorstellen.

Noteer dus in uw agenda: woensdag 21 februari: ALV

Namens het bestuur, Sjak Dielemans

Algemene Leden Vergadering (ALV) woensdag 21 februari 2024

Aula Curio   Aanvang 19.30 uur

Graag zien wij u bij de ALV 2024 waarbij we terugkijken op 2023 en vooruitkijken naar 2024.

Wat op deze avond de revue passeert:

- De notulen van de ALV van 8 februari 2023
- Sociaal Verslag 2023
- Financieel verslag 2023 en de kascontrole
- Presentatie activiteiten
- Aandacht voor leden die 20 jaar lid zijn
- Na de pauze een gezellige tijd voor elkaar

De definitieve agenda zal aan het begin van de avond worden gepresenteerd. Het sociaal en financieel verslag zal voorafgaand aan de vergadering digitaal aan u ter inzage worden gegeven.

Komt allen!! U bent van harte welkom.

Cursus Zaaïen en Stekken zaterdag 9 maart 2024

Bezoekerscentrum Wolfslaar   Wolfslaardreef 95   Breda

Tijd: 9.30 – 12.00 uur.   Leden 7,50 euro   Niet-leden 10 euro

Met veel succes heeft Nel Wens deze cursus al eerder gegeven.

De belangstelling was toen zelfs zo groot, dat een aantal belangstellenden teleurgesteld moest worden.

Daarom organiseren we ook dit jaar weer deze cursus, waarbij u in 1 ochtend heel veel fijne kneepjes worden bijgebracht op het gebied van zaaïen en stekken.

Nel laat zien hoe je met simpele middelen een mooi resultaat kunt bereiken.

De commercie verleidt ons met allerlei dure middelen en methoden om te zaaïen en te stekken, maar het kan ook heel eenvoudig en zonder hoge kosten.

Dure zaai- en stekgrond kopen is helemaal niet nodig, leert u in deze cursus en ook plantenlabels kunt u op een heel makkelijke manier zelf maken.

Naast de techniek van het zaaien komt ook het stekken van varens, struikgewas en vaste planten aan de orde.

We willen deze cursus nadrukkelijk ook onder de aandacht brengen van niet-leden en hen op deze manier een stukje kennis bijbrengen over zaaien en stekken en hen laten ervaren hoe leuk het is om je eigen zaigoed op te kweken.

Aanmelden vóór 25 februari bij aanmelden-activiteit@breda.groei.nl

Na deze datum hoort u of de cursus definitief doorgaat en hoe u kunt betalen.

Snoeicursus door hovenier Michel Hagedoorn.

We starten met de theorie op 30 maart in het kleine lokaal van gemeenschapshuis De Kievitslaar in Effen, waarna het praktijkdeel een week later volgt op 06 april. Kort op elkaar om de theorie in de praktijk te brengen.

Het praktijkdeel vindt plaats in de tuin van de hovenier zelf, groot genoeg voor een groep en Michel heeft ook veel fruitbomen staan.

Michel is gevraagd een aanprijzing voor de cursus te maken en hij schrijft het volgende:

Het volgen van een snoeicursus bij Michel Hagedoorn biedt niet alleen praktische kennis, maar ook inzicht in de kunst van het snoeien, wat resulteert in een gezondere en mooiere tuin.

- Professioneel Advies: Michel Hagedoorn, met zijn jarenlange ervaring als hovenier, biedt niet alleen praktische snoeitechnieken, maar deelt ook waardevol professioneel advies. Je leert niet alleen hoe je moet snoeien, maar begrijpt ook de redenen en het juiste moment om bepaalde planten en bomen te snoeien.
- Seizoensgericht Snoeien: Leer de juiste snoeitechnieken voor verschillende seizoenen. Michel Hagedoorn zal je begeleiden bij het begrijpen van het belang van seizoensgericht snoeien, wat essentieel is voor een gezonde en bloeiende tuin gedurende het hele jaar.
- Zelfvertrouwen in Tuinonderhoud: Na het volgen van de snoeicursus van Michel Hagedoorn zul je niet alleen beschikken over de nodige vaardigheden, maar ook het zelfvertrouwen hebben om zelfstandig je tuin te onderhouden. Het vergroot je tuinkennis en maakt van jou een zelfbewuste tuinier.

Belangstellenden kunnen zich aanmelden via het e-mailadres: aanmelden-activiteit@breda.groei.nl.

Lestijden zijn in de middag van 14.00u tot 17.00u.

De kosten bedragen €30,00 voor leden en €35,00 voor niet-leden. Dit is voor theorie én praktijk, inclusief koffie/thee.

Opgeven vóór 16 maart. Bij voldoende deelnemers (10) kan de cursus doorgaan, u krijgt hierover bericht.

Betaling uiterlijk 1 week vooraf, op IBAN nr. NL60 RABO 0104 6303 53, t.n.v. KMTF afd. Breda e.o.

Adres De Kievitslaar: Rijsbergseweg 354, 4838 EG Breda.

Binnenlandse tuinenreis Breda 5/6 juli naar het hoge noorden

Net als voorgaande jaren organiseren we een binnenlandse tuinenreis. Dit jaar vertrekt de bus op vrijdag 5 juli 8.00 uur. De eindbestemming deze dag ligt in Friesland, de nieuwe tuin van

Helma Sjamaar in Ternard. Kijk even op de kaart om te zien dat we dan echt vlakbij de Waddenzee zijn!

Voor we daar aankomen hebben we onze eerste stop in Ens in de Noordoostpolder. Het Zwaluwhuis van Agnes en Mart dankt de naam vanzelfsprekend aan de nestelende zwaluwen. Deze tuin kent een ruimtelijk ontwerp met heldere lijnen, verrassende zichtlijnen en uitbundige borders. Kijk alvast op www.hetzwaluwhuis.nl

Foto eigendom Het Zwaluwhuis

Tuin twee is de Tuin van Geke Rook in Sint Jans klooster Overijssel. Deze romantische cottagetuin ligt in de nabijheid van natuurgebied De Wieden, vanaf het hoger gelegen terras is er uitzicht op. Er zijn borders op kleur, een kruiden- en groentetuin, zelfgezaaide eenjarigen. Voorpret? Kijk op www.tuinvangekerook.nl

Foto eigendom Geke Rook

Na deze tuin rijden we Friesland in naar De Baanderij in Noardburgum
www.tuindebaanderij.nl

Deze tuin van Gerda en Gerrit heeft in Groei & Bloei gestaan en trok zo onze aandacht. Een grote vijver is een opvallend element. Gerda tuiniert intensief maar geeft ruimte aan de verrassingen die de natuur in petto heeft.

Foto eigendom De Baanderij

Nog wat noordelijker ligt Ternaard, daar zijn Matthé and Helma Sjamaar na de bekende tuin De Pullenhof bij Utrecht een nieuwe (kleinere) tuin begonnen die de naam De Goudbek draagt. Deels is de tuin nog in aanleg, maar de al gerealiseerde borders zijn de moeite al meer dan waard. Tuinarchitect Carrie Preston is hun rechterhand. Samen met haar zoeken ze naar natuurlijke en spannende combinaties, ook werken ze aan een grote stinzentuin. De voormalige pastorie is uit 1868 in neoclassicistische stijl en ligt in het hart van het dorp. Volg de ontwikkelingen op www.degoudbek.nl

Foto eigenaar Helma Sjamaar

Na deze volle maar hopelijk fijne dag is het goed eten en rusten bij Van der Valk Hotel Hardegarijp in, u raadt het al, Hardegarijp.

Zaterdag zijn we na een korte rit welkom bij [kwekerij Kabbes](http://www.kabbes.nl) te Sumar van Brian en Meerim. Brian is een bekende voor lezers van ons blad, van zijn hand zijn er veel artikelen in te vinden geweest. Op zijn website kijken voor een soortenlijst heeft geen zin. Het assortiment is wisselend en kenmerkt zich door bijzonder en apart. Vanzelfsprekend kunt u hier aankopen doen. Neem toch een kijkje vooraf: www.kabbes.nl.

Na deze stop rijden we naar [Lianne's grassenkwekerij](http://www.siergras.nl) en voorbeeldtuin in De Wilp (net in Groningen voor de kaartkijkers!). Lianne heeft zich gespecialiseerd in prairietuinen, tuinen die zichzelf kunnen onderhouden zonder water en mest, mits goed aangeplant en gecombineerd. Ook hier zijn planten te koop. Haar website: www.siergras.nl. Neem daar vooral een kijkje op voor een goede indruk van de tuin. Ook de artikelen met mooie foto's zijn interessant.

Lunchen doen we in [De Maartjestuin](http://www.theetuindemaartjestuin.nl), een theetuin in Engelse sfeer met tuinkamers. Fijn om te kunnen eten in een mooie tuin waar we ook mogen rondkijken. Wilt u alvast voorproeven, kijk op www.theetuindemaartjestuin.nl

Foto eigendom Maartjestuin

Recent in Groei & Bloei (oktober 2023) heeft De Oevertuin gestaan van Elly en Floris in De Blesse. Zoek het artikel even op en geniet alvast. Online vind je ze op www.deovertuin.nl

Foto eigendom De Oevertuin

Hier wandel je over bruggetjes langs grote en kleine vijvers, waterloopjes en poeltjes. Er is overal een zeer dichte oeverbeplanting. Een eldorado voor kikkers, vlinders, salamanders, vogels en andere dieren. Ook is er een meer gecultiveerd deel.

Na deze tuin verlaten we Friesland en rijden een stukje huiswaarts. We sluiten af in de Noordoostpolder te Bant in de Pegasushof van Jan en Elly. Behalve dat we de mooie tuin bekijken, met strakke, formele lijnen, eten we daar een hapje, zodat we niet met een lege maag de reis terug naar Breda zullen beginnen. We verwachten moe en voldaan tussen 21.30 uur en 22.00 uur terug te zijn in Breda. www.pegasushof.nl

Voor deze oplossing hebben we gekozen om onze reis naar het noorden goed te kunnen benutten, zonder dat we een extra overnachting met de bijkomende hoge kosten nodig hebben. Bent u enthousiast geworden? Schrijf u dan snel in.

De kosten voor de reis zijn op basis van een tweepersoonskamer 235 euro p.p. Voor een tweepersoonskamer, eenpersoonsgebruik betaalt u 45 euro extra. Prijs inclusief diner in buffetvorm en ontbijt, excl. drankjes.

In de prijs zijn ook alle entrees, koffie, thee, etc. met wat lekkers in de tuinen opgenomen. Lunchpakket voor de eerste dag meenemen. Op zaterdag zijn de lunch en het eten in de tuin inclusief.

Dit keer geldt niet alleen voor de bus maar ook voor het hotel vol is vol. Naar een grotere bus switchen zoals vorig jaar is gebeurd gaat dus dit jaar niet lukken. Schrijf dan ook snel in als u mee wilt en maak vooral ook de aanbetaling van 100 euro direct over. Dat geldt als u een kamergenoot hebt, voor beiden. Vanaf dat moment is uw inschrijving definitief. Mocht er overschrijving zijn, dan geldt het binnenkomen van de 100 euro aanbetaling als meetpunt van inschrijving, waarbij we tegelijkertijd ook zullen kijken naar de kamerbezetting.

Het inschrijfformulier vindt u [hier](#).

Wij, Lianne Claassen en Ellen van der Peet, hebben er zin in!

Programma tuinreis Engeland van 21 t/m 25 juli

Samen met Kupers tuinreizen hebben de afdelingen Roosendaal en Breda een tuinreis naar Engeland georganiseerd speciaal voor onze leden.

Wij gaan naar Kent en Surrey van zondag 21 juli t/m donderdag 25 juli.

Het programma ziet er als volgt uit:

Dag 1 The Orangery

Deze privétuin ligt rondom een 18e-eeuwse orangerie. Het belangrijkste deel is de grote ommuurde tuin, waarin een grote variëteit aan heesters, zeldzame boomsoorten en gemengde borders te vinden zijn. De afwisseling van de natuurlijke omgeving, kleurrijke beplanting en hier en daar moderne sculpturen, maken de Orangery een prachtige tuin om de reis mee te beginnen.

Dag 2 Sissinghurst castle - Chartwell house & gardens

De tuin rondom Sissinghurst castle is een creatie van Vita Sackville West en haar echtgenoot. De beplanting is uitbundig en goed doordacht, waardoor de tuin in harmonie is en een natuurlijke uitstraling heeft. De goed onderhouden tuinen zijn verdeeld in diverse tuinkamers met elk hun eigen thema, sfeer, uitstraling en intimiteit. Met name de geometrische witte tuin, de oudste en bekendste tuinkamer, is een meesterwerk.

Chartwell is het familiehuis van Sir Winston Churchill en werd gebouwd in 1922. De vele kamers zijn nog in de staat zoals ze waren toen hij hier woonde. De tuinen op de heuvels omvatten meren die Churchill aan liet leggen, net als een speelhuis dat speciaal ontworpen werd voor zijn jongste dochter Mary. De liefde van Churchills echtgenote voor pastelkleuren is terug te zien in de prachtige borders en de rozentuin. De moestuin is gevuld met zacht fruit, traditionele groentes en snijbloemen.

Dag 3

Green Island gardens – Beth Chatto gardens

Green Island Gardens is een privé tuin, ontworpen door de eigenaresse Fiona Edmond met een serie tuinkamers, waaronder een Japanse tuin, een watertuin en een graveltuin. Verder bosland met speciale bomen en heesters.

Extra verzorging: koffie/thee met wat lekkers.

Beth Chatto was één van de meest bekende tuinontwerpsters van Engeland. De tuinen bij haar cottage waren haar privétuinen, die zij sinds 1960 ontwierp. Zij vond dat de juiste plant op de juiste plaats het best tot zijn recht komt. Het resultaat is een elegante tuin met ongewone planten, verdeeld over een watertuin, weide met wilde bloemen, vijver, bosland en uiteraard de beroemde graveltuin.

Dag 4

Leonardslee lakes & gardens – Hole Park

Leonardslee Lakes & Gardens stamt uit 1801 en vormt met haar zeven meren, bosland, rotstuin en park, een prachtige combinatie van vrije natuur en aangelegde tuin.

Naast het mooie bosland is Hole Park onderverdeeld in een ommuurde tuin, Italiaanse tuin, prachtige bloemenborders en rozentuin.

Deze kleurrijke tuinen bieden een goede mix van formeel ontwerp, natuurlijke beplanting en prachtige uitzichten over de heuvels, bossen en velden van Kent.

Dag 5

Walmer castle en gardens

Walmer is prachtig gelegen aan de kust van Kent. De Boardwalk, met haar lange dubbele borders, geflankeerd door kunstig gesnoeide taxushagen, is één van de hoogtepunten. Ook de serene Queen Mother's garden, ontworpen ter ere van de 95e verjaardag van de moeder van Queen Elisabeth, is prachtig.

We verblijven in het **Village Hotel Maidstone** in Maidstone.

Ligging: Dit hotel ligt 100 meter van de Medway rivier.

Faciliteiten: Er is gratis wifi en gratis toegang tot de health en fitnessclub met zwembad. Het hotel beschikt over een lift. In dit hotel treft u een authentiek Starbucks Café aan.

Verzorging: Inbegrepen zijn viermaal een diner in buffetvorm op reisdagen 1,2,3 en 4 en vier maal Engels/continentaal ontbijt op reisdagen 2, 3, 4 en 5.

Kamers: Alle kamers zijn voorzien van een eigen badkamer met bad of douche, toilet en haardroger.

Overtocht per Eurotunnel (trein).

Aangeraden wordt om voor de eerste dag een lunchpakket mee te nemen.

Prijs

€ 745,- p.p. op basis van een tweepersoonskamer

Toeslag 1-persoonskamer € 275,- p.p.

Tuinentrees inclusief extra verzorging € 135,-

Aanmelden voor de deelnemers van Groei en Bloei Breda kan bij Angela Snepvangers, door bijgaand inschrijfformulier ingevuld te mailen naar Angelasnep@home.nl.

Telefoon: 0643171104

Er mogen meerdere deelnemers op het inschrijfformulier, maar wel met de juiste gegevens.

Aanmelden kan tot 1 april 2024.

Het inschrijfformulier vindt u [hier](#).

Bloemschikdemonstratie door Frits Hoogers

Op woensdag 13 maart houden wij weer onze jaarlijkse bloemschikdemonstratie.

Zoals altijd in de aula van Curio, Frankenthalerstraat 15 in Breda.

De aula is open vanaf 19.00 uur, de aanvang van de demonstratie is om 19.30 uur.

Frits Hoogers, alias Flora Frits, is een voor Groei & Bloei zeer bekende arrangeur/designer. In eerdere seizoenen hebben wij al meerdere keren kunnen genieten van zijn creaties gemaakt in de kerstsfeer, nu zullen de creaties richting voorjaar en Pasen zijn.

Voor de bloemschikkers is deze avond gratis, voor de niet-cursisten wordt een bijdrage van € 10,- gevraagd, te voldoen op de avond.

Dit kan met de QR-code of contant.

Alle gemaakte arrangementen worden op het einde van de avond verloot.

De lootjes kosten per 4 stuks € 5,-.

Het zal zeker weer een zeer leerzame en gezellige avond worden!

Save the Date: dagexcursie zaterdag 12 oktober 2024

Dit jaar gaan we met de dagexcursie op veler verzoek naar de tuindagen van Beervelde die plaats vinden op kasteel Beervelde.

Wilt u mee, houd dan deze datum vrij in uw agenda. U kunt ook alvast vrijblijvend voorinschrijven, zodat we u persoonlijk per e-mail op de hoogte houden. Stuur dan een e-mail naar dagexcursie@breda.groei.nl

---

Landelijke ontwikkelingen Groei & Bloei

Nieuw Landelijk Bestuur

Het jaar 2023 was in dubbel opzicht een bijzonder jaar voor het landelijke Groei & Bloei. Aan de ene kant was er de feestelijke viering van het 150-jarig bestaan van de vereniging. Ter ere van dit feit heeft prinses Beatrix op Gardenista zelfs een speciale Groei & Bloei tulp ten doop gehouden.

Aan de andere kant was 2023 het jaar waarin grote onrust heerste, omdat de ledenraad goedkeuring onthield aan de begroting van het Landelijk Bestuur.

Dit had onder meer tot gevolg, dat zowel de voorzitter als penningmeester zich terugtrokken uit het bestuur.

Inmiddels heeft er heel wat overleg plaatsgevonden en is er een nieuwe voorzitter (Leen Verbeek) en een nieuwe penningmeester (Adri Out).

Het LB kwam met de ledenraad tot een voorlopig beleidsplan en ook over de begroting 2024 werd een realistisch akkoord gesloten.

Er zullen komende tijd, zowel door LB als ledenraad flinke inspanningen geleverd moeten worden, maar men kijkt weer met positieve blik dezelfde richting op!

Afscheid algemeen secretaris Flip van Leeuwen

Meer dan 27 jaar is Flip actief geweest voor Groei & Bloei.

In januari heeft hij afscheid genomen.

Flip was voor de plaatselijke verenigingen de man waar je met al je vragen terecht kon en waar je een deskundig advies kreeg.

Nieuwe algemeen directeur: Femke Lampe-Braun

Waar bij Flip van Leeuwen sprake was van de functie van algemeen secretaris, heeft zijn opvolger een andere functieomschrijving gekregen, namelijk die van algemeen directeur.

Vanaf januari is Femke Lampe-Braun uit Vught als algemeen directeur in dienst getreden.

Femke heeft een professionele achtergrond in strategische marketing en innovatie.

In haar vrije tijd houdt ze zich vooral bezig met "moestuinvontuinieren", houdt ze een blog bij op Instagram en schrijft ze een boek over moestuinieren, dat in februari uit zal komen.

Afgelopen jaar was niet makkelijk en er zijn flinke inspanningen geleverd om de vereniging weer goed op de kaart te zetten.

Met de samenstelling van een heel nieuw bestuur en de benoeming van een nieuwe algemeen directeur mogen we alle vertrouwen hebben in de toekomst!

Bibliotheek /Vraag & Aanbod

Irma Hendriks is bekend bij Groei en Bloei en daarbuiten vanwege haar specialisatie in hemerocallissen. Zij gaat stoppen met kweken van hemerocallissen en verkoopt 714 planten. Informatie hierover is te vinden op haar website: www.irmas-hemerocallis.nl.

Verder zijn er nog plantenboeken van Corry van Steeg:

- Snoeien, stap-voor-stap-gids
- Het grote tuinboek door F. Böhmig
- Het groene boek, encyclopedie van bloemen en planten
- Kleurrijke gids voor kamerplanten door Ann Bonar

info@breda.groei.nl

Afscheid van de secretaris, Wijnand Romijn.

Wijnand is bestuurslid sinds 2019, toen hij aansloot bij het toenmalige bestuur dat uit 3 leden bestond. Hij maakte zijn belangstelling bekend na een oproep voor nieuwe bestuursleden en hij werd gebeld.

In het begin was hij actief met allerhande zaken: organiseren open tuinenroute, PR, opbouwploeg, wat er maar nodig was.

Sinds juli 2021 heeft hij zijn verantwoordelijkheid genomen toen het secretariaat plotseling vrijkwam.

Als secretaris heeft hij niet gefocust op contacten met het landelijk bestuur of het rayon.

Wat hij lastig vond, was het bewaren van het overzicht in de vele taken en verantwoordelijkheden, mede door het gebruik van meerdere emailadressen. Intensiever omgaan met de computer bleek een uitdaging.

Het is hem gelukt om de continuïteit in het secretariaat te bewaken en straks door te geven aan zijn opvolger/ster.

Het secretariaat heeft hem ook veel gebracht; zo heeft hij ervaren dat het belangrijk is om bij zijn standpunt te blijven.

Met het 60-jarig jubileum is samen met anderen een jubileumboekje samengesteld en hij heeft met veel plezier een aantal onderwerpen verzorgd. Hij denkt met veel genoegen terug aan de organisatie van ons jubileum in Floralia in 2022; heel veel werk geweest, maar het is een succes geworden. Wat Wijnand betreft zouden we dit vaker moeten doen; de contacten liggen er immers en er is een draaiboek voorhanden. De laatste jaren maakte Wijnand het programmaboekje, wat hem, ondanks de vele uren die hem dat kostte, ook veel plezier heeft gegeven. Het schrijven van het voorwoord voor de nieuwsbrief heeft hij ook met veel genoegen gedaan. Omdat hij een aantal keren de open tuinenroute heeft georganiseerd, heeft hij veel mensen en hun tuinen leren kennen en hij zou graag zien dat meer leden met een mooie tuin deze open willen stellen bij die gelegenheid. Wat voor Wijnand waardevol is geweest, is de waardering die hij kreeg van andere leden, dat hij de taak oppakte toen hij in het bestuur kwam en mede het gezicht van het bestuur binnen de afdeling vormde. Hij heeft veel leden beter leren kennen en vindt dat een verrijking. Wijnand heeft ondervonden dat de clubs binnen de afdeling zelfstandig draaien en voor hem is het belangrijk dat het bestuur daarin faciliterend is en ruimte geeft aan activiteiten om onder de vlag van Groei en Bloei initiatieven te starten. En wat nu? Wijnand blijft vooral veel tuinieren, niet alleen in zijn tuin bij het huis en zijn (dubbele) moestuin, maar ook als vrijwilliger bij de instelling van Sovak en in de loods van zijn zoon die een hoveniersbedrijf heeft. Eindelijk heeft hij weer tijd voor het stamboomonderzoek van zijn familie; ooit aan begonnen maar door tijdgebrek niet mee verder gegaan. (Vaker) fietsen met zijn vrouw Lia en naast dit alles blijft hij coördinator van de buurtpreventie in Klundert en zingt hij in een koor.

Al met al is Wijnand blij dat het stopt, m.n. de verplichtingen en de vele uren achter de computer, maar hij is toch tevreden dat hij het gedaan heeft en hij kijkt met een goed gevoel terug. Hij blijft verbonden aan de afdeling door zijn lidmaatschap van de tuinclub en we zullen hem regelmatig tegenkomen.

Van Sneeuwklonk tot Kerstroos

Kennismaking met Jacques Rovers

“Ik denk dat het gewoon begint met liefde; liefde voor dingen die je om je heen ziet, en aandacht. Iets wat je liefhebt, koester je toch?” Deze uitspraak doet Jacques in de documentaire van zijn dochter Sanne: Groenkijkers. Op woensdag 17 januari te zien in Chassé Cinema. Jacques is 1 van onze oudste leden en toen hij lid werd was hij werkzaam bij een veredelingsbedrijf in de tuinbouw in Enkhuizen. Groei en Bloei, toen nog KMTP, was destijds de enige landelijke groene vereniging en hij werd lid van de afdeling Hoorn. In het verleden heeft Jacques meerdere cursussen gevolgd, maar de laatste jaren is hij geen actief lid meer. De reden om lid te blijven is vooral vanwege het interessante blad en hij heeft dan ook alle uitgaven bewaard!

Zijn tijd en aandacht gaan nu vooral uit naar het KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging) en in het verlengde daarvan naar Floron (Floristisch Onderzoek Nederland). Van het KNNV is hij ook al zo'n 40 jaar lid en hier werkt hij als vrijwilliger en is hij coördinator van de Plantenwerkgroep.

In een ruime omtrek rond Breda (waaronder Oosterhout, Wageningen, Terheijden, Ulvenhout, Chaam) wordt een zgn. kilometerhok bekeken, zowel in stedelijk gebied als in natuurgebieden.

Voor het indelen van kilometerhokken is Amersfoort het nulpunt en van daaruit is heel Nederland ingedeeld in gebieden van een vierkante kilometer.

Door de vrijwilligers wordt geïnventariseerd en de gegevens worden doorgestuurd naar de nationale databank voor flora en fauna (NDFD), waarin alle gegevens op gebied van flora en fauna worden opgeslagen. De gegevens worden onder andere gebruikt voor het maken van beleid op gebied van natuurbescherming (planten, dieren, paddenstoelen e.d.).

KNNV en Floron werken nauw samen om de gegevens te verzamelen.

In zijn eigen tuin van ca. 2000 m² doet Jacques alles zelf en nagenoeg alles wordt hergebruikt tussen de borders en op zijn 3 composthoven.

Jacques heeft een aantal favorieten onder de planten: cyclamen hederifolium en coum (herfst-winterbloeiers), de mahonie (Berberis aquifolium, synoniem: Mahonia aquifolium) en de heerlijk geurende winterkamperfoelie (Lonicera fragrantissima).

Ook binnen de wilde planten heeft hij zijn favorieten: knolsteenbreek, blauwe knoop, zeggen, grassen en teer guichelheil.

Zijn favoriete seizoen is toch wel het voorjaar, als alles weer opkomt.

Er is één stuk gereedschap wat hij vaak gebruikt en een dierbare herinnering is aan zijn vader: een inmiddels ver afgesleten spade, haast een relikwie.

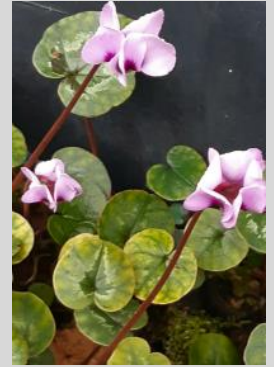
Zijn methode om onkruid te bestrijden is om de grond te bedekken met blad of planten, bij Jacques zie je weinig of geen zwarte grond.

Eén van zijn tips is dan ook: zorg dat de aarde altijd bedekt is.

En, kijk eens echt goed naar de planten, en gebruik hierbij een loep voor de details.

Kijk ook waar planten thuishoren en of ze bij elkaar passen qua grondsoort, vochtigheid etc.; horen ze in onze omgeving thuis, zijn ze inheems?

Hoe dichter de planten staan op een plaats waar ze van nature thuis horen, hoe beter ze gedijen!

Kennismaking met Martine Reuvers

Martine is recent lid geworden, sinds 10-11-2023, maar is al veel langer bekend met Groei en Bloei, het tijdschrift.

Vanwege de vele nuttige tips en aanwijzingen is het voor haar een plezier om te lezen.

Haar tuin meet 8x15 m, heeft zandgrond en ligt op het noorden.

Samen met haar man heeft ze in 2016 na de verhuizing een tuinplan gemaakt waarbij gelet werd op de uitvoerbaarheid en makkelijk onderhoud én de planten en bomen zijn gekozen om insecten en vogels aan te trekken.

Vanwege de ligging had ze aanvankelijk vooral voor schaduwplanten gekozen, maar dat bleek een verkeerde keuze te zijn geweest, omdat er toch heel veel zon in de tuin schijnt in de zomer.

Het tuinplan veranderde en veel van de beplanting maakte plaats voor planten die tegen zon, warmte en droogte kunnen. Ideeën heeft ze daarvoor opgedaan uit het tijdschrift, reden om lid te blijven van Groei en Bloei.

Binnen haar tuin zijn 4 vierkante borders aangelegd en 1 ervan was bedoeld als moestuin, maar dat kwam niet echt van de grond.

In dat vak heeft Martine een pruimenboom, een malus en diverse bessenstruiken staan en daar tussendoor zaait ze een bloemenmengsel.

Als in dit vak paardenbloemen opkomen, mogen die blijven staan.

Een paar keer per jaar komt een tuinman helpen met het zwaardere werk, zoals het snoeien van de beukenhagen.

Haar favoriete gereedschap is een klein, smal schepje, dit gebruikt ze heel veel.

Princenbosch is het tuincentrum waar ze de meeste planten koopt. Grassen behoren tot haar favorieten, net als de Japanse Anemoon die ze in 3 variëteiten heeft staan, met witte, licht roze en donker roze bloemen, maar ook Cistus en de knalroze Persicaria ziet ze graag.

Aan wintergroene planten heeft ze hulst, klimop, skimmia en Toscaanse Jasmijn staan.

Haar favoriete seizoen is de lente en jaarlijks strooit ze Culterra korrels als meststof in de tuin als het voorjaar zich aandient. Eén keer heeft ze Bentoniet toegepast om haar zandgrond te verbeteren.

In het voorjaar zet ze larven van lieveheersbeestjes uit, die de rozen beschermen tegen luizen door ze op te eten. De larven eten heel veel luizen per dag. Deze bestelt ze in de webshop van Rood met Zwarte Stippen.

In haar tuin groeit weinig onkruid, de borders zijn dichtbegroeid en wat er staat haalt Martine handmatig weg.

Sinds haar man is overleden tuiniert Martine alleen en het is voor haar een heerlijke manier om haar hoofd leeg te maken.

Bloemschikken

Deze keer foto's van de groep van Natasja. Opdracht was: Egypte, maak een arrangement, decoratie of object .

Informatie over de 10-strippenkaart

Bedoeld voor diegenen die niet de mogelijkheid hebben elke maand een bloemschikles te volgen.

- **De 10-strippenkaart geeft je de mogelijkheid gedurende twee jaar 10 lessen te volgen bij Diana, Natasja of Marc, omdat zij les geven aan één groep dus de lessen nooit in te halen zijn.**
- **De kaart is geldig vanaf de eerste les.**
- **De kaart wordt steeds afgetekend door de bloemschikleidster/leider.**
- **Is binnen de twee jaar de kaart vol, dan kun je uiteraard een nieuwe kaart aanvragen.**
- **De lessen moeten wel steeds bij dezelfde groep afgenomen worden.**
- **Mochten de lessen niet binnen twee jaar afgenomen worden, dan volgt geen restitutie!**
- **De kaart wordt op naam gesteld en is niet overdraagbaar.**
- **Minimaal één week voor de les graag melden dat je naar de les komt.**

Een gewone cursus bestaat uit 9 lessen per seizoen, dus je hebt alle mogelijkheid om de kaart gedurende twee seizoenen op te souperen.

Elk seizoen start in september en loopt tot en met april.

De lessen zijn om de 3 à 4 weken (5 voor Kerst en 4 na Kerst).

Dat kan op een woensdag- of donderdagavond zijn in het Curio, Frankenthalerstraat 15 in Breda van 19.15u. tot 21.30 uur.

Óf op een donderdagmiddag in 't Web in Teteringen, van 13.30 tot 15.30 uur.

Na ontvangst van het compleet ingevulde aanmeldingsformulier krijg je informatie in welke groep je ingedeeld bent en zal de bloemschikleidster/leider contact met je opnemen.

Elke groep heeft haar eigen whatsappgroep, waar ook de informatie over de lessen staat.

De kosten voor leden en donateurs zijn € 130,- en €150,- voor niet-leden.

Het verschuldigde bedrag dien je over te maken op bankrekeningnr.:

NL60 RABO 0104 6303 53 t.n.v. K.M.T.P. afd. Breda e.o.
met vermelding "**10-strippenkaart bloemschiklessen**" en naam, adres en lidmaatschapsnummer.

Na betaling ontvang je de strippenkaart bij de eerste les van de bloemschikleidster/leider.

De kaart is voor 10 lessen. Je kunt ook de demonstratieavond in de loop van het cursusjaar bijwonen. Deze avond wordt als een les gezien.

Mocht je belangstelling of nog vragen hebben, stuur dan een mail naar bloemschikken@breda.groei.nl

GROEI & BLOEI	
Strippenkaart voor 10 bloemschiklessen	
Naam :	
geldig vanaf :	
tot :	
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

Rotstuinclub

Lezing dinsdag 6 februari a.s.: aanvang 19.00 hr

Kris de Raeymaeker (B) neemt ons mee in de periode 1982 -2022

Kris is al eerder bij de RTC geweest; in het seizoen 2013 -2014 heeft hij een lezing gegeven over zijn ervaringen op Kreta.

Hij was tot voor kort nog de voorzitter van de Vlaamse Rotsplanten Vereniging. In het onderstaande bericht geeft hij een stukje van zijn geschiedenis weer over bovenvermelde tijdsperiode.

"Ik ben nu 62 jaar oud en al 40 jaar intensief bezig met planten. Als kleine jongen die opgroeide tussen de weiden in een landelijke omgeving was ik al gepassioneerd door sleutelbloempjes en speenkruid, die ik aantrof langs een beekje in de buurt. Ik had al snel mijn eigen perceeltje in de grote tuin van mijn ouders . In 1982 woonde ik even in een

appartement en daar had ik heel veel kamerplanten gekregen waaronder een cactus. Dat intrigeerde mij en zo begon destijds een cactushobby. Later, toen ik weer in een huis met eigen tuin woonde, volgde een grote serre met cactussen en succulenten. Bij die succulenten zaten ook Sempervivums en zo ontstond later het idee om een eerste rotstuin te bouwen. Later moest ook de groentetuin wijken en werden er diverse delen van de tuin omgebouwd tot rotstuin. Er werd veel gereisd naar diverse berggebieden in de wereld. Alpiene planten, rotstuinen, bolgewassen, orchideeën, het werd een echte passie. Ondertussen is het een ongeneesbaar virus geworden waarvan ik niet eens wil genezen. Tijdens de lezing neem ik jullie graag mee doorheen dit schitterende traject."

In deze lezing neemt hij ons mee hoe uiteindelijk zijn tuin totaal, maar dan ook echt totaal is veranderd, alles moest wijken voor zijn rotsplanten. Het is een bijzondere en leerzame lezing.

Ook niet-leden zijn welkom op deze lezing.

Tuinclub

Tuinclublezing "Ontwerpen met Planten" op 27 februari 2024 door Tom de Witte.

Tom de Witte geeft ons een kijkje achter de schermen en laat ons zien hoe hij het ontwerpproces aanpakt. Daarnaast krijgen we een impressie van de uitvoering van de tuinen, de vertaling van de tekening naar de praktijk. Dit alles aan de hand van diverse, door hem gerealiseerde projecten van de afgelopen jaren. Tom werkt ook samen met de bekende tuinarchitect Piet Oudolf en uiteraard is daar ook aandacht voor.

Het is mogelijk om 1 x per jaar een lezing bij te wonen als niet-tuinclublid tegen betaling van 4 euro. Heb je hier interesse in dan graag van tevoren aanmelden voor deze lezing bij Marian Ooyen op emailadres: marian_ooyen@hotmail.com (let op: laag streepje tussen voor- en achternaam!)

Inloop 19.00 uur. Aanvang lezing 19.15 uur in de aula van het Curio college aan de Frankenthalerstraat Breda.

Fotoclub

Uitslag thuisopdracht december, thema: groente - fruit

In december gaat de fotoclub niet op pad voor een fototocht, maar krijgen de leden een z.g. thuisopdracht. Het thema dit jaar was 'groente - fruit' en iedereen was helemaal vrij om daarmee op een creatieve manier aan de slag te gaan.

Op de **1ste** plaats is geëindigd de foto van Pily. Deze foto is een fantastisch stilleven: mooi scherp met een prachtige compositie en de belichting op de bladeren maakt deze foto af. Wat we hier niet zien, is dat deze schaal op een eettafel staat met een tl-balk als lichtbron erboven. Door o.a. de belichtingscompensatie op -2 te zetten krijg je dit effect. Pily vertelde dat al het fruit dat te zien is voor haar een extra betekenis had, want het is het fruit dat zij vroeger in Spanje altijd kregen voor kerst. Er waren een aantal leden die zelfs een 10 hebben gegeven voor dit prachtige beeld.

Op de **2de** plaats komt de foto van René. Bij deze foto valt het volgende op: de scherpste is in het hele beeld heel goed en de druppels op de tomaten hebben een meerwaarde. Door de zwarte achtergrond springen de contrasterende kleuren er extra uit. De details in de donkere delen zijn niet verdwenen, maar blijven zichtbaar. René vertelde dat hij bij het kopen, speciaal voor de foto extra rode tomaten heeft uitgezocht. De tomaten zijn met een zaklampje belicht.

Op de **3de** plaats komt de foto van Richard v. C. Deze foto straalt rust uit door de kleuren die in de noten en de plank overeenkomen. Het donkerrode lint van de plank breekt dit net genoeg om er een fraai geheel van te maken. De belichting komt van links en Richard vertelde dat hij deze foto geflitst heeft met een losse flitser en ook met een wit karton werkte om het flitslicht te spreiden.

Boom/struik van de maand

De gewone vlier (*Sambucus nigra*) kan een forse, boomachtige struik worden. Toch kan hij op de meest vreemde plaatsen groeien: in muurspleten, in knotwilgen, tegen gebouwen aan. Maar vooral in de berm, het park of het bos en bij de boerderij voelt de vlier zich thuis. Vlieren houden van kalkrijke, stikstofrijke plaatsen.

De vlier bloeit van mei tot in juli, met grote, vlakke schermen van roomwitte bloemetjes. Er zijn vijf bloemblaadjes en vijf gele meeldraden. De drie stempels zorgen ervoor, dat er drie pitjes in de latere bes zitten. De bloemen geuren zoet, maar bevatten weinig nectar. Er komen allerlei zweef- en andere vliegen en ook wel kevertjes van het stuifmeel snoepen. Zij, maar ook de wind, zorgen voor de bestuiving, die tot de mooie vlierbessen leidt. De rijpende schermen laten een prachtig kleurenschema zien: de aanvankelijk groene bessen verkleuren via roze en rood naar diep blauwzwart.

De donkergroene bladeren bestaan uit vijf deelblaadjes, die een gezaagd randje hebben. Ze ruiken onaangenaam. Hoewel vliegen graag stuifmeel komen eten op de bloemschermen, moeten ze van het blad van de vlier niets hebben. Paarden kregen vroeger wel vliertakjes in het hoofdstel gestoken om vliegen weg te houden. Wie last heeft van mollen in het gazon, moet eens wat bebladerde vliertakken in de gangen steken, dat zou mollen verjagen. Of het werkt? Proberen maar! Rond boerderijen groeien van oudsher vlieren. Niet alleen om bovenstaande redenen, maar de vlier was heel veelzijdig. Vlieren zouden beschermen tegen blikseminslag, maar ook tegen duivels, heksen en andere duistere krachten. De steel van heksenbezems werd van vlier gemaakt. Vlier mag niet gekapt of verbrand worden, want de boze geesten die er in huizen, zouden dan ontsnappen.

Er bestaan in Europa ongelooflijk veel sprookjes, bijgeloof en volksgebruiken rond de vlier. Meestal in gunstige, maar ook wel in ongunstige zin. Het gaat dan zoals altijd over liefde, geboorte, ziekte en dood.

Bovendien leverde de vlier geneesmiddelen tegen allerlei ziektes. De vlier was een complete huisapotheek, bloesem, bessen en schors werden en worden nog steeds gebruikt, vooral in thee-mengsels. En hij is ook een leverancier van heerlijkheden als vlierbessensap, wijn, jenever en jam. Houd er wel rekening mee dat spreeuwen en duiven dol zijn op de bessen en dat je dus op tijd moet zijn met plukken. Bessen en bladeren worden ook voor verf voor textiel gebruikt.

De takken van de vlier zijn met zacht, wit merg gevuld. Daarmee komen we bij de flierefluitjes en flierefluiters. Het moet een oeroud gebruik zijn om de vlier voor muziekinstrumenten te gebruiken. Voor de wetenschappelijke geslachtsnaam 'Sambucus' vonden we namelijk twee verklaringen: a) genoemd naar een Grieks woord voor fluit b) genoemd naar een Grieks snaarinstrument dat van vlierenhout werd vervaardigd. De soort aanduiding 'nigra' betekent 'zwart' en slaat op de bessen.

Het Nederlandse woord 'vlier' is een authentiek Nederduits woord want wordt buiten dat begrenste taalgebied niet aangetroffen. De oude vorm was 'vlieder'. (bron: KNNV Aad van Diemen)

Van overige verenigingen

Voor alle genoemde informatie geldt: raadpleeg de website van de betreffende organisatie als je meer wilt weten.

Groei en Bloei De Langstraat

Op dinsdag 19 maart een lezing met als thema: Samenwerken in biodiversiteit, rijkdom in je achtertuin.

Groei en Bloei Roosendaal

Op zaterdag 27 januari een lezing over wijn maken.

Boerderij Wolfslaar (op herhaling, zie vorige nieuwsbrief)

Zuurdesembrood, workshop voor volwassenen 28 januari 2024 10.00 tot 13.00 uur.

Eetbare tuin, workshop voor volwassenen 29 januari 2024 19.15 - 21.30 uur.

Fermentatie workshop 25 februari 2024 voor volwassenen 10.00 tot 13.00 uur.

IVN Mark en Donge

Zondag 28 januari 2024- Vogelwandeling in het Zartpark.

Tijd: 10.00u-12.00u

Zondag 04 februari 2024- Natuurwandeling Galderse Heide.

Tijd: 13.30u-15.30u

Stadsplantenwandeling Breda Zandberg

De wandeling is gelegen in Zandberg-Oost. In het bijzonder in een deel dat ook wel de 'Bloemenbuurt' wordt genoemd.

3 km, de app is te downloaden.

IVN Dintel en Marklanden

Zaterdag 17 februari 2024 - Natuurwandeling Krabbenbossen.

Thema: De natuur ontwaakt.

Tijd: 13.30 uur (tot ca.15.00 uur)

Locatie: volgt

Zaterdag 16 maart 2024 - Natuurwandeling Strijpen.

Thema: Natuur en Natuurinclusief Boeren.

Tijd: 13.30 uur (tot ca. 15.00 uur)

Locatie: volgt

Velt West-Brabant

06, 20 en 27 februari- Ecologisch Moestuiniëren.

Tijd: 20.00u-22.00u in Oud-Gastel

Gilde De Baronie

Donderdag 01 februari - Natuurwandeling Boswachterij Dorst.

Tijd: 13.30u

Dinsdag 13 februari – Natuurwandeling Landgoed Wolfslaar.

Tijd: 13.30u

Donderdag 15 februari – Fietstocht ca.40 km, Snerttocht.

Tijd: 10.00u

Woensdag 28 februari – Natuurwandeling het Voorbos Ulvenhout.

Dinsdag 12 maart – Fietstocht ca.40 km, Snerttocht.

Tijd: 10.00u

Donderdag 14 maart – Natuurwandeling Landgoed Hondsdonk.

Tijd: 13.30u

KNNV

Donderdag 01 februari – Lezing Stadsplanten (Etten-Leur).

Tijd: 20.00u-22.00u

Woensdag 07 februari – Lezing: Kiekendieven in een veranderende wereld (Breda).

Tijd: 20.00u-22.00u

Dinsdag 20 februari – Lezing: de invloed van de omgeving op biodiversiteit (Breda).

Dinsdag 19 maart – Lezing: biodiversiteit in samenhang (Breda).

Tijd: 20.00u-22.00u

Tuinagenda

Aanleg en inrichten

- Vervang de verrotte paal van het tuinhek.

- Wil je een watergeefstelsel installeren en elektriciteitskabels ingraven? Realiseer deze plannen dan vóór alle planten weer volop groeien. Op die manier hebben beplanting en gras er minder van te lijden.

Vorbereiden

- Bestel zomerbollen, zaaigoed en planten online. De keuze is nu nog groot en de voorpret kan beginnen.
- Zorg voor voldoende steeketiketten, touw en raffia voor het seizoen losbarst.

Zaaien

- Start met het zaaien van planten die binnen voorgezaaid kunnen worden. Begin deze maand binnen of in de kas al met het zaaien van eenjarige planten en gewassen voor de moestuin.
- Zaa binnen alvast de eerste eenjarige zomerbloemen in kweekbakjes en -potjes.
- Gooi kartonnen kokertjes van toiletpapier en keukenrollen niet weg. Zet ze in een bakje, vul met zaaigrond en zaai er eenjarige zomerbloeiers in.

Verzorgen

- Strooi vóór half februari kalk in de border, de moestuin en over het gazon.
- Verspreid goed verteerde compost al door de tuin. Geef rozen een extra portie en voorzie ook het gazon van een dun laagje compost. Dit is een klus voor een mooie februarimiddag.
- Geef kuipplanten die binnen overwinteren weer wat meer water.
- Leg bij vorst vliesdoek over de bloeiende bollen in pot en bak.
- Knip het oude blad van de Helleborus, maar knip pas alles pas weg als het nieuwe blad verschijnt.
- Bevrijd sneeuwklakjes (Galanthus), winterakonieten (Eranthis) en krokussen (Crocus) van hun winterdek.
- Blijf onkruid wieden.

Onderhouden

- Slijp de snoeischaar, heggenschaar en spade
- Strooi zand op pad en terras en schrob het groene, glibberige laagje weg met de bezem.

Gazon

- Verspreid de grond van molshopen met een bezem over het gazon.
- Steek tijdens een droge, vorstvrije periode de kantjes van het gazon
- Breng de grasmaaier weg voor een onderhoudsbeurt.

Snoeien

- Snoei de leilinde: dat kan deze maand nog door de takken tot op een paar centimeter vanaf de hoofdtakken terug te knippen.
- Eind deze maand, begin volgende maand kun je ook de blauwereggen (Wisteria) snoeien.
- Knip dorre restanten van planten met de heggenschaar in stukjes en laat ze in de border liggen, ze verteren vanzelf wel.

Bronnen: vtwonen.nl en groei.nl

=====